

Het kantoor van de toekomst is een illusie.

Het kantoor van de toekomst bestaat net zo min als 'de werkplek', 'het bedrijf' of 'het huis' van de toekomst.

Ieder kantoor is uniek, iedere organisatie is anders en de wereld mag dan een 'global village' zijn geworden, de variatie in huizen en verschillende manieren van wonen en werken in al die verschillende culturen kun je onmogelijk over één kam scheren. Wie zich aan een concreet beeld van de toekomst waagt begeeft zich per definitie op glad ijs. **'We drive into the future using only our rearview mirror'**, aldus de Amerikaanse filosoof Marshall McLuhan. Toekomstige ontwikkelingen voorspellen blijft een hachelijke zaak. Nog niet zo lang geleden voorzagen toekomstdenkers een papierloos tijdperk aanbreken omdat de computer papier overbodig zou maken. Er wordt de laatste jaren meer papier bedrukt dan ooit tevoren. Het kantoor van de toekomst, zo meenden idealistisch ingestelde toekomstdromers ooit, was een immense kantoortuin waar privacy niet meer bestond. De kantoortuin is er gekomen, maar bleek slechts één van de vele varianten te zijn.

Het aantal **nieuwe producten** dat in de loop der tijden is bedacht overstijgt waarschijnlijk het aantal producten dat de markt daadwerkelijk heeft gehaald. Achteraf gezien hebben die mislukte innovaties iets aandoenlijks. Een automatisch roterende vork om spaghetti te mengen, zoals die in de jaren vijftig op de huishoudbeurs werd geïntroduceerd, bleek toch niet zo handig als was voorzien. **Innovaties** die het daarentegen wel hebben gehaald, zoals de computer, de wasmachine en de televisie, hebben een overweldigende impact gehad op het dagelijks leven en werk. Of innovaties het halen is niet voorspelbaar. Maar dat betekent niet dat je je dus ook maar moet onthouden van toekomstvisies. **Leven en werken in de toekomst** worden in hoge mate bepaald door wat nu wordt bedacht. Door wat nu nog in ontwikkeling is,

door wat nu uitgevonden wordt, door wat denkbaar en op termijn **maakbaar** is. Daarin ligt de werkelijke waarde van *Living Tomorrow*. Het is een concreet platform voor toekomstige vormen van wonen en werken, gevuld met ideeën en innovatieve producten bedacht vanuit een visie op potentiële ontwikkelingen in alle delen van de samenleving. De participatie van Gispén aan *Living Tomorrow* is eigenlijk vanzelfsprekend. Gispén werkt al jaren met een toekomstgerichte **dynamische visie** op kantoorinrichting, *Life at Work*. *Living Tomorrow* ligt in het verlengde van de visie die Gispén heeft op werken nu en in de nabije toekomst. *Life at Work* is gebaseerd op het uitgangspunt dat het kantoor van iedere klant uniek is omdat externe factoren per organisatie variëren, net als interne factoren zoals bedrijfsstrategie, structuur en cultuur.

Sociale, economische, maatschappelijke, politieke, technologische en organisatorische ontwikkelingen hebben invloed op het bedrijfsleven, op de mens, en dus op het werk. Huidige en toekomstige trends in de samenleving vertaalt Gispén naar **innovatieve kantoorvormen**, werkplekken en producten. Naast rationele aspecten spelen emotionele criteria een belangrijke rol in de vormgeving van de werkplek. Uiteindelijk is het **welzijn van de mens** doorslaggevend. Daarom houdt *Life at Work* rekening met emoties van de medewerkers, zoals welbevinden, territorialiteit, sociale verhoudingen en de cultuur die er binnen de organisatie heerst. **De ideale werkplek** is een even functionele als aangename omgeving waar de werknemer zich op zijn gemak voelt en dus optimaal kan werken. De ideale werkplek is een gezonde werkplek. *A better life at work* is een proces dat om visie en innovatie vraagt. *Living Tomorrow* is daar een uitgelezen platform voor.

Een proeftuin, een laboratorium, een plek waar wonen en werken in de toekomst wordt getoond, onderzocht, getest én bediscussieerd.

Creating a better life at work tomorrow starts today.

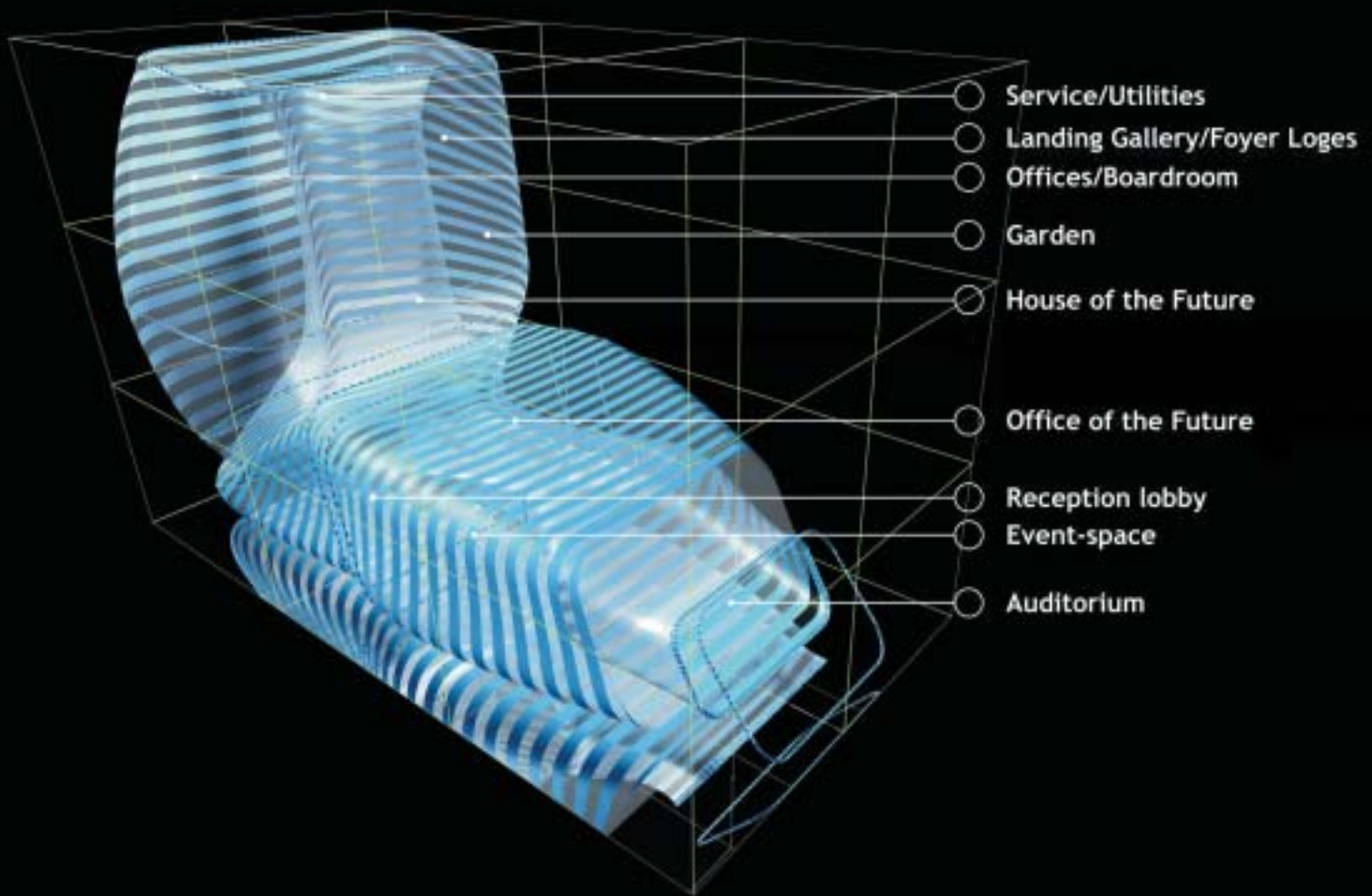

SideCart

Een verrijdbare individuele werkplek, een voorbeeld uit de serie Mobistations. Bij uitstek geschikt voor het mobiel werken met de laptop, die samen met andere persoonlijke bezittingen in de ronde berging past. Het werkblad is in hoogte verstelbaar en draaibaar. Dat geldt ook voor de comfortabele fauteuil.

T-Desk

De T-Desk is een wisselwerkplek, helemaal ingericht op ICT-mogelijkheden van nu. Als de gebruiker zijn mobiele telefoon op het zachte, Soft-Top werkblad neerlegt, reageert de tafel meteen door de juiste werkbladhoogte te bepalen. Het plasma-scherm op de tafel verwelkomt de gebruiker en laat bijvoorbeeld livebeelden zien van de kinderen thuis of op de crèche. Of van een collega elders. Aan de T-Desk kun je staand of zittend werken.

ElasTop

Een veerkrachtig en zacht tafelblad, gemaakt van gespannen elastisch materiaal. Draagt bij aan de emotionele balans van de gebruiker die met de elastische stroken kan spelen. Een uitnodiging om je intuïtie te gebruiken en op ideeën te komen. De banden zijn handig om documenten en accessoires tussen te klemmen.

QB

Lekker relaxen met QB, een ontwerp in de categorie FunFurniture. Je kunt zittend op QB alle kanten op bewegen en comfortabel zitten. Dit ontwerp is een knipoog op het kantoor, als het werk even ontspannend mag zijn.

SeeMe/HideMe

Laat iets van jezelf zien in je eigen vitrine op het werk. Bijvoorbeeld een voorwerp, dat je leuk of interessant vindt waarmee je, zonder woorden, iets vertelt over wat je bezighoudt. Of waar je vandaan komt, wie je bent. De vitrine van aluminium en glas staat naast een scherm, waarop je een poster of foto's kunt bevestigen. HideMe laat zich tegelijkertijd gebruiken als wandscherm. Daarmee creëer je privacy op je persoonlijke werkplek.

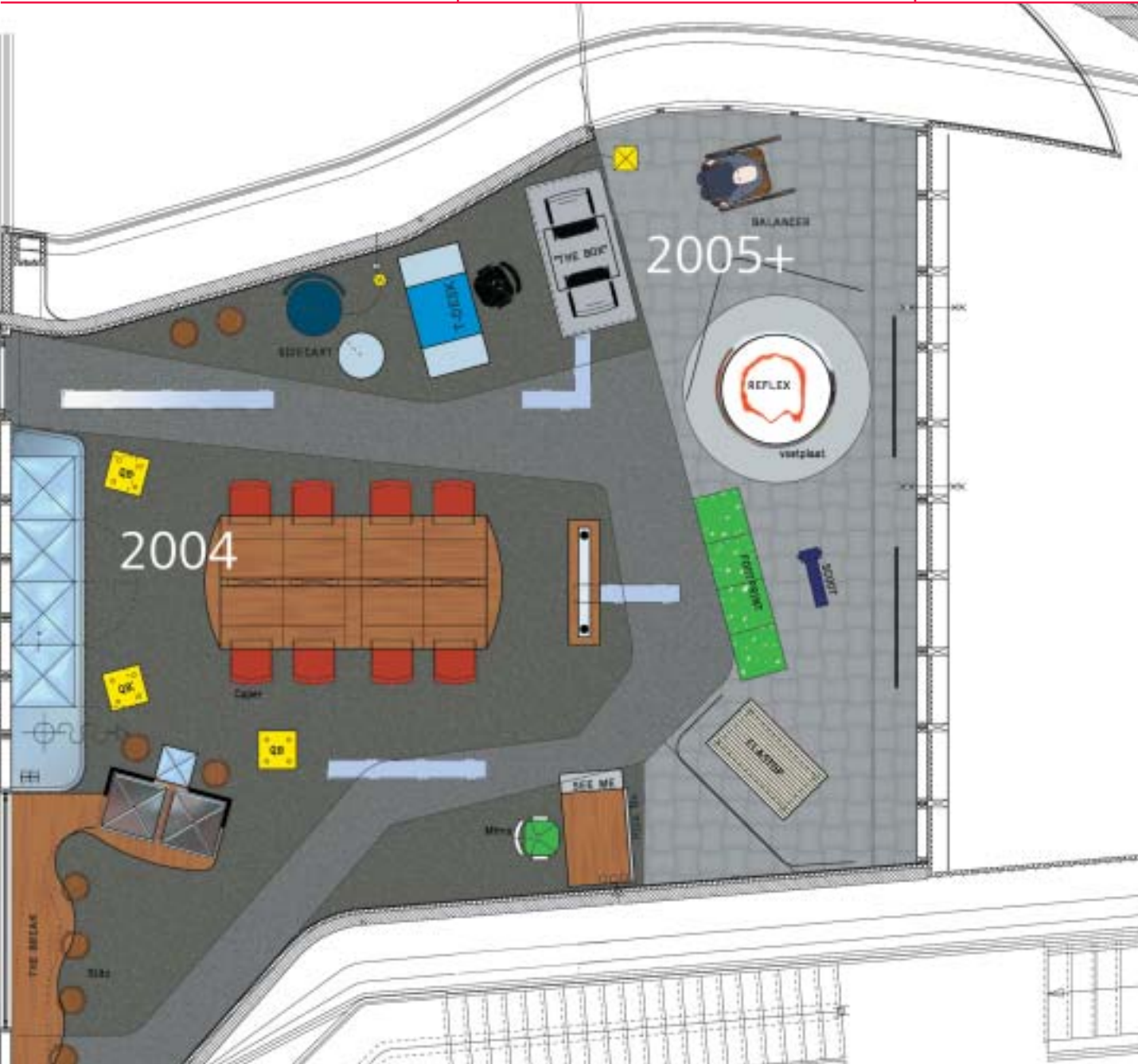
Living Tomorrow Huis en kantoor van de toekomst

Where visions meet

Een real-life laboratorium, een testplatform, een publiekstrekker, een congressentrum, een showcase van nieuwe technologie, een huis én een kantoor van de toekomst - Living Tomorrow Amsterdam is het allemaal. Het is het derde 'huis' van Living Tomorrow dat eerder in België twee succesvolle projecten realiseerde waar zowel de deelnemende bedrijven, de pers als het publiek enthousiast op over waren. Living Tomorrow Amsterdam, dat vlakbij de Amsterdam ArenA ligt en voor 25 miljoen euro werd gerealiseerd, verwacht zo'n 300.000 bezoekers per jaar. Living Tomorrow is een initiatief van de Belgische ondernemers Frank Bellén en Peter Bongers. Hun motto: "We cannot predict the future, but we can invent it". Het gaat hen niet zozeer om het leveren van een concreet voorbeeld hoe wonen en werken er in de toekomst precies uit zullen zien, maar dat bezoekers en de deelnemende bedrijven ideeën opdoen en nagaan wat wenselijk is, en wat haalbaar.

Living Tomorrow Amsterdam brengt toonaangevende organisaties en bedrijven samen die willen onderzoeken, testen en laten zien hoe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen gevolgen hebben voor de leef-, woon- en werkweld van morgen. Het gaat om de nabije toekomst met een maximale scope tot 2008.

>

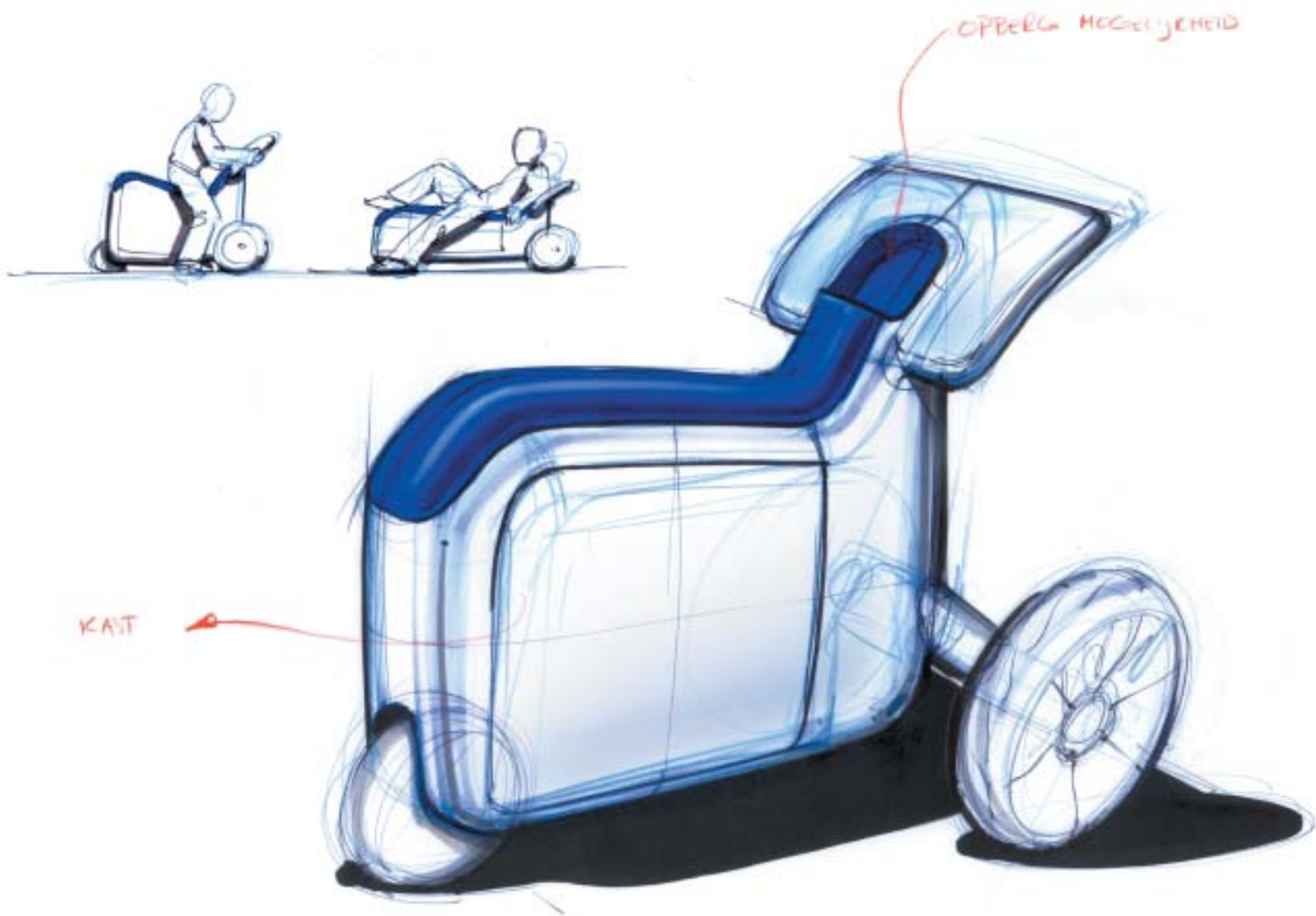

Balancer

Een betere balans tussen lichaam en geest op het werk was het startpunt voor het productconcept Balancer. Door even afstand te nemen, dus naar achteren en van de grond los te bewegen, wordt een andere houding t.o.v. de taak aangenomen en kunnen nieuwe ideeën opkomen. Daarna kan de gebruiker van de Balancer in actie komen door naar voren te gaan en de voeten op de grond

te zetten. Zo kan hij zich concentreren op wat er gebeuren moet. De Balancer is een vertaling van werkprocessen in fysieke beweging.

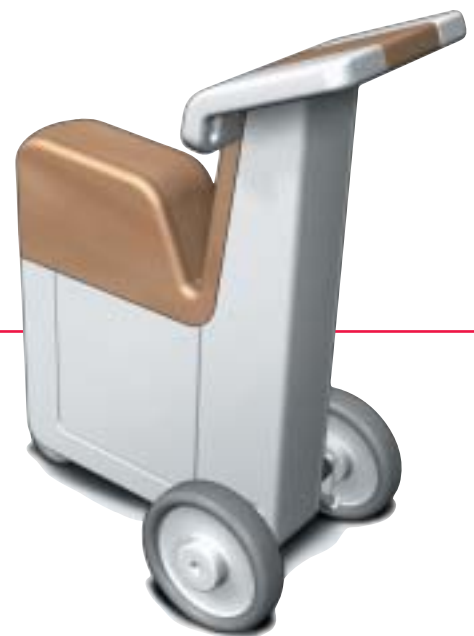

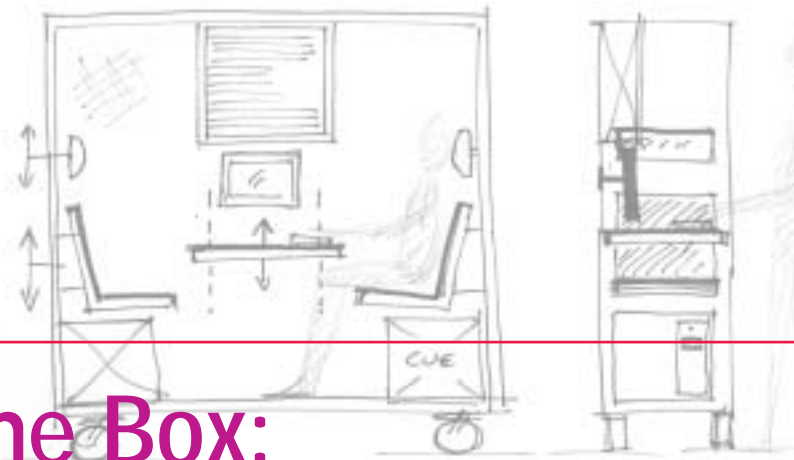

Work mobile: Scoot

Van mobiel bereikbaar naar mobiel werken. Het is denkbaar, het is realiseerbaar. Met de Scoot. De Scoot is een van de vier mobiele werkstations die door de ontwerpteams werden ontwikkeld. De Scoot heeft de zithoogte van een scooter, kan gemakkelijk worden verplaatst door te 'looptietsen' en bevat de essentiële apparatuur om bureauwerk te verrichten én ruimte voor persoonlijke zaken. Daardoor is de Scoot met name geschikt voor flexwerkers.

De Scoot is leuk én functioneel. Het mobiele werkstation bevat de nodige voorzieningen om ICT-apparatuur aan te sluiten. Bijvoorbeeld een tablet PC, de meest innovatieve computer die werkt zonder gebruik te maken van een toetsenbord en daardoor ook andere werkhoudingen mogelijk maakt. De Scoot is bovendien eenvoudig om te vormen tot een functionele bureau- of vergaderstoel. De actieradius van de Scoot is vooralsnog beperkt tot enkele tientallen meters. Met de Scoot kan de gebruiker mobiel werken, overleggen, bellen, mailen en samenwerken zonder ook maar één moment van z'n plaats te komen, of te zijn. En dat biedt voordelen.

Ieder mens heeft op bepaalde momenten behoefte aan privacy, aan een beschutte werkplek, een plaats waar je je kunt concentreren. En dat is in een drukke werkomgeving niet altijd even gemakkelijk. Terwijl er in de toekomst waarschijnlijk steeds meer behoefte aan is. Daarom ontwikkelde de ontwerpteams the Box, waarmee afzonderen om geconcentreerd te werken een geheel nieuwe dimensie krijgt.

Een bijzonder alternatief dat zowel in het belang is van de werkgever als de werknemer.

The Box is een mobiele werkruimte die gemakkelijk geplaatst en verplaatst kan worden. De verrijdbare ruimte is opgebouwd uit panelen en aan één zijde open. The Box kan daar worden neergezet waar het het beste uitkomt, en desgewenst worden aangesloten op ict-voorzieningen.

Met verschillende inbouwpakketten is de ruimte volledig in te richten op verschillende activiteiten. Van the Box kan dus ook een persoonlijke werkplek worden gemaakt, met eigen spullen en een eigen sfeer met behulp van licht, kleur en materiaalgebruik. Het voordeel van the Box is dat de werkgever hiermee op een eenvoudige en snelle wijze een persoonlijke werkruimte kan bieden, die gemakkelijk -telkens opnieuw- kan worden aangepast. Het concept van the Box is eenvoudig, maar biedt verrassende mogelijkheden. Behalve aan een 'concentratiebox' kan gedacht worden aan een overlegbox, een relaxbox of een loungebox. Of er een speciale rookbox moet worden ontwikkeld is nog onderwerp van discussie.

the Box: de mobiele privé-werkplek

> Belangrijkste sponsors van Living Tomorrow zijn Unilever en LogicaCMG. Daarnaast participëren, naast Gispén, bedrijven als ATAG, Philips, Douwe Egberts, Dommelsch, DHL, Patrimonium en tal van andere ondernemingen. ICT speelt uiteraard een centrale rol en Living Tomorrow zal op tal van gebieden van werken en wonen laten zien wat dat voor het dagelijks leven betekent.

Daarbij gaat het er niet om de gebruiker te confronteren of imponeren met allerlei ingewikkelde technologie, maar hem vooral te laten ervaren wat de voordelen zijn.

Zo is er een interactieve spiegel die de bewoners van het huis herkent, adviseert welke crème die dag het beste is, en passant de agenda van die dag laat zien en vertelt waar op dat moment op weg naar het werk de files staan. Ook de keuken, waar Unilever nieuwe producten zal testen, is ruim voorzien van computergestuurde apparatuur. Op het gebied van milieuvriendelijke toepassingen bevat Living Tomorrow een aantal innovatieve toepassingen. Het is in alle opzichten een intelligent huis dat zijn bewoners kent en herkent, en desgewenst adviseert. In hoeverre de bewoners en bezoekers dat ook daadwerkelijk willen is één van de centrale vragen die de komende jaren worden beantwoord. De levensduur van Living Tomorrow Amsterdam is gesteld op vijf jaar. Dan wordt het project afgesloten en moet elders in de wereld het vierde project gerealiseerd zijn. <

Voor meer informatie:
www.livtom.nl

Van toekomstvisie

In ruim een jaar kwamen Gispén en de TU Delft van toekomstvisies naar toekomstige producten voor het werken anno 2008. Het was een uiterst systematisch proces van A naar B vol speelse stepstones in heden en toekomst. In het najaar van 2002 verkenden een groep experts van Gispén, studenten en docenten van TU Delft, de organisatie van Living Tomorrow en externe specialisten, huidige en toekomstige ontwikkelingen voor het nieuwe kantoor. Gesteund door grondig literatuuronderzoek naar allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, formuleerden zij in workshops factoren die richting zullen geven aan het werken in de toekomst. Het waren factoren uit een breed spectrum. Sociaal maatschappelijk, technisch, psychologisch, economisch en ethisch. Zij gaven context aan de productvisies van de diverse ontwerpers (vier teams: Gispén Design Team, Office Lab, ontwerp bureau KVD en Vroom Beheer BV Research & Design).

Welke signalen geeft de huidige maatschappij over het toekomstige werken?

Enkele voorbeelden:

Sociaal maatschappelijk

- minder fysiek werk en juist meer denkwerk
- meer vrouwen aan het werk
- selectieve arbeidsongeschiktheid - niet meer geschikt zijn voor enkele beroepen en juist wel voor andere: differentiatie op kunnen
- werken beïnvloedt je leven, in je privéleven ben je ook bezig met werk

Psychologisch

- controle willen hebben over persoonlijke leefomgeving
- erbij willen horen, maar wel op vrijwillige basis
- gewenste intimiteit - beleving van intimiteit in een omgeving en/of met andere mensen
- behoefte aan inspiratie, ontwikkeling, ontplooiing en aanzien

Technisch

- connected - overall toegang tot informatie
- ICT en de toenemende aanwezigheid daarvan in de dagelijkse samenleving

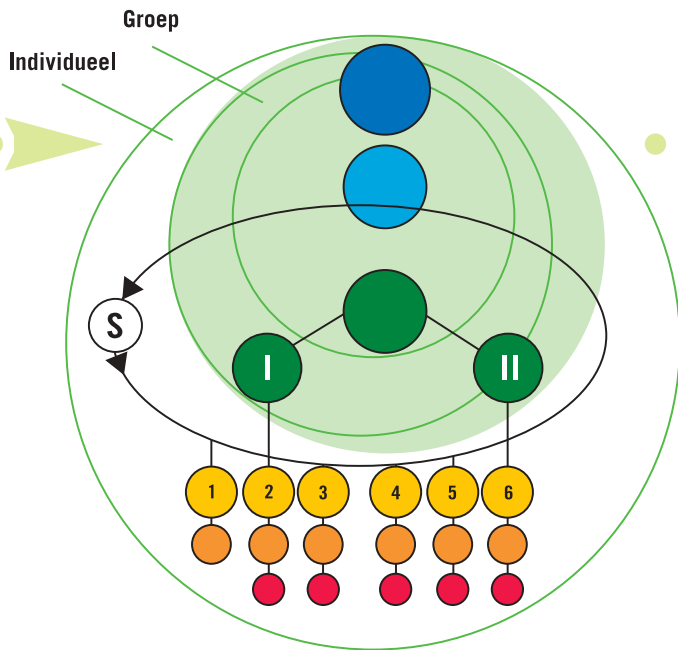
Economisch

- de levenscyclus van producten wordt steeds korter als gevolg van consumptiemaatschappij
- productiviteit stijgt - het optimale wordt uit mensen gehaald
- verschuiving van aanwezigheid op het werk naar outputprestatie

Ethisch

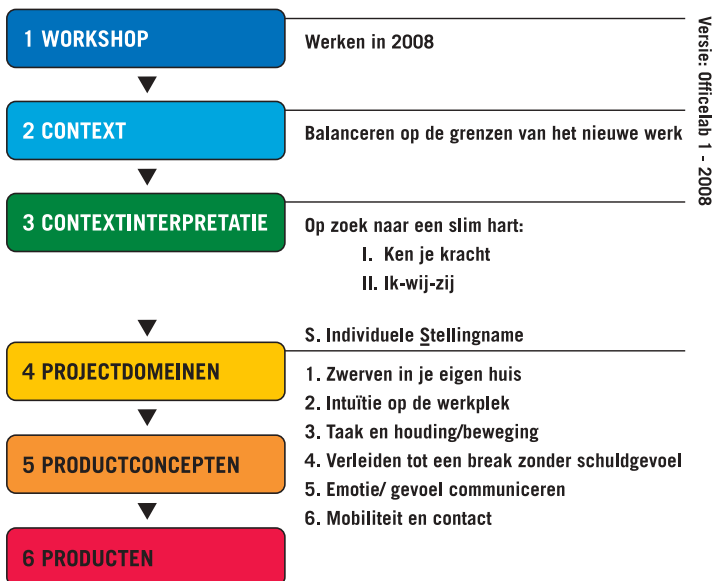
- meer mensen zoeken naar zingeving aan het leven
- mensen willen weer meer een groen gevoel hebben in hun omgeving
- belang van milieu
- meer aandacht voor beroepsziekten - er ontstaat een koppeling tussen ziekten en werk

naar toekomstproduct

De workshopdeelnemers combineerden deze factoren tot gedragspatronen voor het werk. Zoals het groeiend bewustzijn van de werknemers van hun eigen rationele, emotionele en fysieke capaciteiten en beperkingen enerzijds, tegelijkertijd hun toenemende behoefte aan erkenning en geborgenheid van de groep. En een steeds vager wordende scheidslijn tussen werk en privé. Anders gezegd:

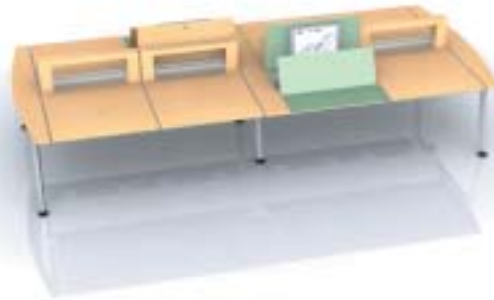
- Op zoek naar een slim hart
- Ken je kracht
- Verschuivend contrast in ik-wij-zij

De algemene context, vertaald in kernbegrippen, was bepaald. Het toekomstige kantoor, al dan niet thuis, moet meer ruimte bieden aan werken én ontspannen. Niet alleen aan rationele inzet, maar ook aan emotionele ontplooiing. Werken is ook de ontmoeting met de ander. Totaal andere kantoorvormen komen in beeld: het Parkoffice, het Cluboffice, het kantoor als terugkeerplek. Het was tijd voor de volgende stappen: op welke manieren kunnen toekomstige gebruikers met toekomstige producten omgaan? De ontwerpers leidden hun interpretaties af van de contextvisies en kwamen zo tot een persoonlijke productvisie. Bijvoorbeeld, een product dat de intuïtieve beslissingen stimuleert en ondersteunt. Zo kunnen werknemers beter balans houden tussen hun rationele en emotionele inzet. Of een product dat helpt om de balans tussen mentale en fysieke activiteiten te vinden. Er is ook een product, dat het kantoor als ontmoetingsplek benadrukt door de emoties van de werknemers te vertalen, zonder woorden te gebruiken. En zo ontstonden de Footprint, Balancer, Reflexafel, Fliptop, Scoot en tal van andere nieuwe ontwerpen.

Vanuit startpunt A was eindpunt B, de producten, bereikt. Het traject was systematisch en bood tegelijkertijd volop ruimte voor persoonlijke interpretaties en creativiteit. Sommige producten zijn rijp voor de markt, andere -nog- niet. Voor de deelnemers van de workshops was dat niet het enige belang. De methodiek om vanuit contextonderzoek naar visies en producten toe te werken bleek succesvol. Dat zal ook na Living Tomorrow zijn, als een veranderde tijd andere contexten en dus ook andere producten oplevert.

ClubDesk: stamtafel & werktafel

Tegenover het individueel werken staat het intensief samenwerken. Als het één verder zal toenemen ontstaat er een versterkte behoefte het incidenteel samenwerken te intensiveren. Daarvoor is de ClubDesk ontwikkeld. **De ClubDesk past in het idee van het 'Clubkantoor'; het kantoor als plaats van samenkomst. Een 'terugkomplek' met een duidelijk sociale functie, waar je je collega's weer persoonlijk ontmoet. De ClubDesk is besloten en toch open, zoals een 'gezellige' stamtafel in het café. Warm hout, vlak bovenvlak, geschikt voor acht personen.** De ClubDesk is de plek voor (informeel) contact, en er kan aan gegeten worden dankzij de lunchvoorzieningen die in gesloten vakken in de tafel zijn verwerkt. Tegelijkertijd is de ClubDesk een echte werktafel. Wie tussendoor wil werken klappt zijn tafelblad open, waar zich aan de binnenzijde een vlak beeldscherm en draadloos toetsenbord bevinden. Ook een eigen laptop of PDA kan op de ClubDesk worden aangesloten. Aan de ClubDesk kan individueel worden gewerkt, maar de ClubDesk is mede dankzij de verschillende ingebouwde functies bij uitstek geschikt voor werken in groepsverband.

Het laboratorium van Gispén & TU Delft

'Op zoek naar een slim hart. Ken je kracht. En niet alleen aandacht voor het ik, maar ook voor wij en zij op het werk. Deze visies op het werken in de nabije toekomst zijn uiteraard momentopnamen en niet iedereen is het er mee eens. Ik denk wel dat ze richtinggevend zijn voor de manier waarop we straks met ons werk en werkomgeving omgaan.

Living Tomorrow is een prachtige kans om deze visies, vertaald in productconcepten, samen met Gispén te laten zien. Het voordeel van Living Tomorrow is dat studenten zich nu direct aan industrie en gebruikers kunnen presenteren. Ze zijn werkelijk in staat om mee te denken over de koers van morgen. Hierdoor wordt ook de inbreng van de universiteit zichtbaar. Dat is veel duidelijker dan wanneer de afgestudeerden bij bedrijven gaan werken.

Wij willen graag blijven meedenken en producten ontwikkelen voor de toekomst, samen met Gispén. Dat doen we al jaren. Gispén en TU Delft hebben al eerder het MEOS (Multi Environment Office Space) -kantoorconcept ontwikkeld.

Daarin krijgen allerlei soorten werkactiviteiten, zoals het alleen geconcentreerd werken en het overleggen met anderen, een eigen plek in het kantoor. Werken en de werkomgeving staan niet op zichzelf. Allerlei sociale, psychologische en economische factoren spelen een rol.

Gispén en de TU Delft zien werken graag in een context. Dat hebben we ook voor Living Tomorrow gedaan. Onze methode is vanuit een onderzoek naar contexten te komen tot visies op werken in de nabije toekomst en vervolgens tot productontwerpen. Gispén brengt haar rijke praktische kennis in. Wat speelt er op het werk? Wat zijn de belangen van meubelproducenten en inrichters? Hierdoor krijgen de productvisies van de studenten realiteitsgehalte.

In ons samenwerkingsverband, OfficeLab, hebben we eerst een wereldbeeld geformuleerd over het fenomeen werken door allerlei ontwikkelingen in de maatschappij te beschrijven.

De essentie hiervan is dat de werkdruk steeds meer toe zal nemen. Aan de andere kant kennen mensen steeds meer waarde toe aan leven buiten het werk. Aan levensgeluk, vrije tijd, met elkaar en op jezelf zijn. Ons uitgangspunt is deze -schijnbare- tegenstellingen met elkaar in balans te brengen. Vandaar dat slimme hart, ken je kracht en niet alleen het ik telt.

Dan ga je kijken hoe mensen met dingen om hen heen om willen gaan. Ofwel hoe is de interactie tussen de gebruiker en het product. Onze sectie Design Aesthetics houdt zich bij uitstek bezig met dit onderzoek. Je kunt bijvoorbeeld op heel veel manieren een kopje koffie drinken. Haastig, afwezig of juist in rust en genietend. De beleving van producten is veel zintuigelijker dan mensen zich vaak bewust zijn.

Hierop kunnen ontwerpers een productvisie ontwikkelen. In ontwerpen zoals de Footprint - een vloertegel met gel erin - en de emotietafel Reflex, die reageert op je stem, geven studenten hun persoonlijke interpretaties van zintuigelijke ervaringen op het werk. En daarmee hun visie op de balans tussen werk en eigen leven, dus op het slimme hart. Deze visies en productconcepten worden samen met Gispén en haar partners verder ontwikkeld en gerealiseerd. Voor onze samenwerking zie ik Living Tomorrow als een aanjager, een platform. Daarna gaan we door, want productontwikkeling en beleving is een continu proces van onderzoek, bijstelling en aanpassing. We hebben in elk geval de methode en de praktische ervaring in handen om toekomstvisies en innovatieve producten neer te zetten.'

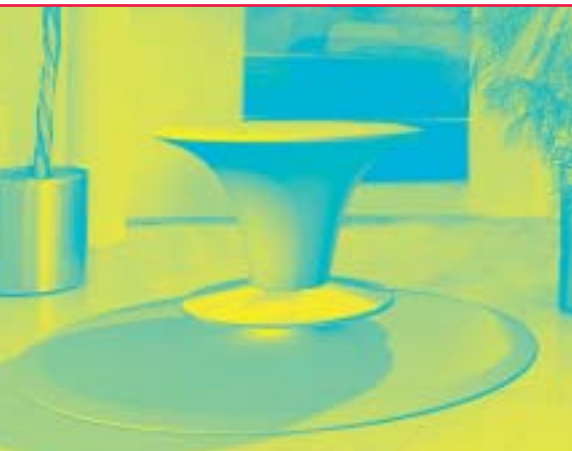
Paul Hekkert is hoogleraar vormtheorie,
sectie Design Aesthetics,
Faculteit Industriële Ontwerpen TU Delft

Reflex: de emotietafel

Het doet misschien aan de Matrix of Harry Potter denken: een tafelblad dat de emoties van de gesprekspartners zichtbaar maakt. Emoties vertaalt in verschillende kleuren. Een tafel die reageert. Dat is de Reflex, een sta-vergadertafel die daadwerkelijk emoties opvangt en terugkoppelt in een ring van licht op het tafelblad. **Verandert de stemming, dan verandert het licht in het tafelblad. Door continu de 'pitch' van de stemmen te meten geeft de tafel het gevoel van de spreker weer. Ontstaan er felle discussies, dan zal de tafel zich niet onbetuigd laten.** Wisselende toonhoogtes in het gesprek worden direct visueel gemaakt. Zo worden emoties niet alleen voelbaar of hoorbaar, maar ook zichtbaar. De Reflex is een spiegel van gevoelens en biedt op non-verbale wijze een extra communicatiemiddel.

Lopen op Footprint

Ook op het werk lopen mensen vaak volgens een patroon, al is dat patroon zelf meestal onzichtbaar. Als je die specifieke looppaden nu herkenbaar maakt, op een visuele en speelse manier, voelen mensen zich uitgenodigd en aangesproken. Door het volgen van die patronen word je in een bepaalde situatie gebracht, ontmoet je mensen die blijkbaar hetzelfde looppad volgen. Gevolg: herkenning, een blik van verstandhouding, een glimlach. Contact.

Vanuit dit idee ontstond het ontwerp van de Footprint.

Een tegel gevuld met een gel-achtige substantie waar de gebruiker zijn of haar sporen op achterlaat. Wie er op loopt ondergaat een merkwaardige tactiele sensatie. Net als op het natte strand laat je je sporen na - al is het maar voor even. Waar niet of minder gelopen wordt trekken de voetafdrukken langzaam weer weg.

Zo ontstaan looppaden, slingerpaden en worden werknemers uitgenodigd te spelen. Er ontstaat geen wirwar van verschillende afdrukken, maar een duidelijk patroon. Visueel verleidelijk en uitdagend.

En vertrouwd. Want door het opheffen van de vaste werkplekken, de toename van het thuiswerken en een diversificatie in werktijden word je op kantoor niet meer omgeven door een vaste groep mensen.

Op je werk moet je je prettig kunnen voelen.

Footprint kan helpen om mogelijk toenemende anonimiteit te doorbreken door het contact te stimuleren. Maar wie een andere route loopt, die loopt een andere route. De Footprint dwingt niet, de Footprint nodigt hoogstens uit.

